

Regeringens proposition

2002/03:36

Behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Prop.
2002/03:36

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Harpsund den 19 december 2002

Göran Persson

Morgan Johansson
(Socialdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår att ett principiellt förbud för socialtjänsten att i sammanställningar av personuppgifter ta in uppgifter om känsliga och ömtåliga personliga förhållanden förs in i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Det skall dock vara möjligt att behandla sådana känsliga och ömtåliga personuppgifter i sammanställningar om det gäller åtgärder som beslutats inom socialtjänsten och som innebär myndighetsutövning samt den bestämmelse som beslutet om en sådan åtgärd grundar sig på. Förbudet hindrar inte heller att personuppgifter, förutom uppgifter om medlemskap i fackförening, behandlas i sammanställningar inom socialtjänsten om det gäller uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av verksamheten samt i den tillsynsverksamhet som Socialstyrelsen, länsstyrelserna och Statens Institutionsstyrelses huvudkontor bedriver. För Statens Institutionsstyrelse skall det sistnämnda undantaget även gälla i samband med sådan administration av verksamheten som utförs vid styrelsens huvudkontor.

Vidare föreslås att en bestämmelse införs i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten så att även s.k. manuella register som är sökbara på endast ett kriterium faller in under tillämpningen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2003.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagförslag	5
2.1	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten	7
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar	9
3	Ärendet och dess beredning	10
4	Tillkännagivandet från riksdagen	10
5	Behandling av personuppgifter inom socialtjänsten	11
5.1	Grundläggande regler för behandling av personuppgifter finns i personuppgiftslagen	11
5.2	Tidigare regler inom socialtjänsten till skydd för den enskildes integritet	12
5.3	Lagstiftningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten	12
5.4	Förbud mot sammanställningar av ömtåliga personuppgifter i socialtjänstlagen	14
5.5	Ändring i lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar	15
5.6	Upphävande av hänvisning till särskilda bestämmelser i socialtjänstlagen	16
6	Förbud mot sammanställningar av ömtåliga personliga förhållanden	16
6.1	Inledning	16
6.2	Vedertagna begrepp inom socialtjänsten	18
6.3	Den författningstekniska lösningen	19
6.3.1	Manuella sammanställningar sökbara på ett eller flera särskilda kriterier	19
6.3.2	Förbudet att i sammanställningar ta in känsliga personuppgifter m.m.	20
6.3.3	Statens institutionsstyrelse (SiS)	23
6.3.4	Särskilt om forskning och framställning av statistik	25
6.4	Utgångspunkter för fortsatt författningsarbete m.m.	26
7	Konsekvenser av förslagen	26
8	Ikraftträdande	27
9	Författningskommentarer	27
9.1	Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	27
9.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten	28

9.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.....	29	Prop. 2002/03:36
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Ändringar i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.....	30	
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	31	
Bilaga 3	Remissinstanser till promemorian Ändringar i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.....	36	
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag.....	37	
Bilaga 5	Lagrådets yttrande.....	42	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 december 2002	44	
	Rättsdatablad.....	45	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2002/03:36

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
2. lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten,
3. lag om ändring i lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

2.1 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453) dels att 12 kap. 3 och 4 §§ skall upphöra att gälla, dels att 12 kap. 1 och 2 §§ samt rubriken närmast före 12 kap. 1 § skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagna lydelse

12 kap.

1 §

Register m.m.

I sammanställningar av personuppgifter hos socialnämnden får det inte tas in uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden.

Detta hindrar inte att det i en sådan sammanställning tas in uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten och som innebär myndighetsutövning och den bestämmelse som ett beslut om en sådan åtgärd grundar sig på.

Bestämmelsen i första stycket hindrar heller inte att personuppgifter behandlas hos socialnämnden för uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring, forskning och framställning av statistik.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om sammanställning av personuppgifter.

Anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden som tillhör sådan sammanställning av uppgifter som avses i 1 § första stycket skall gallras fem år efter det sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna skall dock inte gallras så länge uppgifter om samma person inte har gallrats av nämnden enligt andra stycket.

Gallring

Anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden som tillhör en sådan sammanställning av uppgifter som avses i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten skall gallras fem år efter det att sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna skall dock inte gallras så länge uppgifter om samma person inte har gallrats av nämnden enligt andra stycket.

Uppgifter i en sammanställning som avses i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten skall gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

Gallringen skall vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde.

2 §

Följande handlingar får inte gallras med stöd av bestämmelserna i 1 § första stycket:

1. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om faderskap,

2. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om adoption,

3. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att

Uppgifter i en sammanställning som avses i 1 § första stycket skall gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

Gallringen skall vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde.

ett barn har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller boende, i ett familjehem eller i ett annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

Avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § andra stycket föräldrabalken som godkänts av socialnämnden får inte gallras förrän barnet fyllt arton år.

Handlingar skall vidare undantagas från gallring enligt bestämmelserna i 1 § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner beträffande ett representativt urval av personer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Prop. 2002/03:36

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

dels att 5 § skall upphöra att gälla,

dels att 1 § skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas två nya paragrafer, 7 a och 7 b §§, samt närmast före 7 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt *ett eller flera* särskilda kriterier.

Sammanställningar av personuppgifter

7 a §

I sammanställningar av personuppgifter får det inte tas in känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden.

Undantag från första stycket gäller för

1. uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten som innebär myndighetsutövning och om den bestämmelse som ett sådant beslut grundar sig på,

2. uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring,

3. tillsynsverksamhet som bedrivs av Socialstyrelsen eller länsstyrelserna, och

4. administration och tillsynsverksamhet som bedrivs av Statens institutionsstyrelse centralt.

Uppgift som avslöjar medlemskap i fackförening får aldrig tas in.

7 b §

Prop. 2002/03:36

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om sammanställning av personuppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar

Prop. 2002/03:36

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Kommunen, skall enligt vad regeringen närmare föreskriver, *ur personregister lämna uppgifter* om introduktionsersättning till Socialstyrelsen.

Föreslagen lydelse

6 §¹

Kommunen, skall enligt vad regeringen närmare föreskriver, lämna *ut personuppgifter* om introduktionsersättning till Socialstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

¹ Senaste lydelse 1995:610

Den 1 oktober 2001 infördes en ny lag om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Målsättningen med den nya lagen är att se till att socialtjänsten har möjligheter att utnyttja modern informationsteknik för att höja effektiviteten och kvaliteten i arbetet. Lagen gäller utöver personuppgiftslagen (1998:204) och innehåller de särbestämmelser som är nödvändiga i socialtjänstens verksamhet. Socialutskottet har i betänkandet 2000/01: SoU18 Ny socialtjänstlag m.m. tillstyrkt förslaget till lag om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, men förordat att det bör införas en regel i den nya lagen med motsvarande innehåll som 12 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), när det gäller möjligheterna att i register behandla känsliga personuppgifter.

Socialdepartementet har utarbetat ett lagförslag som presenterats i Promemorian – ändringar i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, S2001/5481/ST, se *bilaga 1* och 2. Promemorian har remissbehandlats. I *bilaga 3* finns en förteckning över remissinstanserna. Remissvaren och en remissammanställning finns tillgängliga i Socialdepartementet (dnr S2001/5481/ST)

Förslagen i denna proposition har tagits fram i samarbete med Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 28 november 2002 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Lagrådet har ifrågasatt behovet av den i lagrådsremissen föreslagna 5 § lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Regeringen följer Lagrådets synpunkter. Lagrådets yttrande kommenteras närmare i avsnitt 5.6 och i författningskommentaren.

4 Tillkännagivandet från riksdagen

Eftersom förslaget till lag om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten föreslogs få ett vidare tillämpningsområde än socialtjänstlagen (2001:453) ansåg socialutskottet att regeringens förslag i detta avseende medförde en utvidgning av socialtjänstens nuvarande möjligheter att behandla känsliga uppgifter. Utskottet förordade därför att det borde införas en regel i den nya lagen med motsvarande innehåll som 12 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) när det gäller möjligheterna att i register behandla känsliga personuppgifter. Utskottet bedömde dock att införandet av en regel med detta innehåll skulle föranleda vissa ytterligare överväganden av lagteknisk karaktär. Socialutskottet pekade på att det bl.a. behövde klarläggas vad ett införande av en begränsningsregel i den nya lagen skulle innebära för den regel som redan fanns i SoL. Enligt utskottets mening behövde denna och andra frågor beredas ytterligare. Det kunde exempelvis inte uteslutas att Lagrådet, som yttrat sig över propo-

sitionens lagförslag, borde yttra sig över ett omarbetat förslag på detta område. Utskottet angav att det bör ankomma på regeringen att utarbeta ett lagförslag och snarast återkomma till riksdagen. Utskottet hemställde att riksdagen som sin mening skulle ge riksdagen tillkänna vad utskottet nu hade anfört. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets hemställan (rskr. 2000/01:259).

5 Behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

5.1 Grundläggande regler för behandling av personuppgifter finns i personuppgiftslagen

Informationstekniken har under det senaste årtiondet utvecklats mycket snabbt. Tekniken erbjuder möjligheter att effektivisera och rationalisera verksamheter av olika slag. Inom såväl offentlig förvaltning som privat verksamhet vill man ha möjlighet att utnyttja modern informationsteknik för att höja effektiviteten och kvalitén i arbetet. Inom alla samhällssektorer pågår en fortlöpande utveckling mot en allt mer intensifierad datorisering.

År 1995 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Syftet med direktivet är att garantera dels en hög skyddsnivå när det gäller enskilda personers fri- och rättigheter med avseende på behandlingen av personuppgifter, dels en likvärdig skyddsnivå i alla medlemsstater, så att staterna inte skall kunna hindra det fria flödet mellan dem av personuppgifter med hänvisning till enskilda personers fri- och rättigheter.

Personuppgiftslagen (1998:204) syftar till att garantera den enskilde ett skydd med avseende på behandling av personuppgifter samtidigt som den inte ska begränsa ett fritt flöde av information. Lagen trädde i kraft den 24 oktober 1998 och ersatte den tidigare datalagen (1973:289). Lagen innebar ett genomförande i svensk lagstiftning av dataskyddsdirektivet. Lagen innehåller endast generella regler och det förutsattes vid dess tillkomst att behov av undantag och preciseringar för mer speciella områden skulle tillgodoses genom särskild registerlagstiftning.

Personuppgiftslagen har utformats efter en hanteringsmodell som reglerar all hantering av personuppgifter från insamling till utplåning och såväl harmlös hantering som hantering som kan uppfattas som kränkande. Med behandling av personuppgifter avses varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte, t.ex. insamling, registrering, sammanställning eller samkörning, blockering eller förstöring. Personuppgifter definieras som all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet.

I lagen läggs det fast vissa grundläggande regler för behandlingen av personuppgifter. För behandling av personuppgifter för bl.a. forskning och statistik gäller vissa särregler. Lagen innehåller en uttömmande upp-

räkning av de fall då personuppgifter får behandlas. För känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse m.m. samt för personnummer gäller särskilt stränga krav. Med känsliga personuppgifter avses personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening samt sådana personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Likaså ställs det särskilda krav för att personuppgifter ska få föras över till tredje land.

Det finns även bestämmelser om personuppgiftsansvar, personuppgiftsombud och rätt för den enskilde att få information om behandlingen av uppgifterna rörande denne samt rätt för den enskilde att överklaga vissa beslut enligt lagen. Vidare finns bestämmelser om rättelse och skadestånd för fall där personuppgifter har behandlats i strid med lagen eller – såvitt avser rättelse – föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

5.2 Tidigare regler inom socialtjänsten till skydd för den enskildes integritet

Före den 1 oktober 2001 fanns det inte någon lagstiftning som direkt avsåg behandling av personuppgifter inom socialtjänstens område. Ett visst integritetsskydd för den enskilde fanns emellertid redan tidigare i socialtjänstlagen (2001:453) i samband med att socialnämnden griper in och hjälper den enskilde i olika situationer, bland annat i form av regler för dokumentation och gallring samt regler som till viss del begränsar och preciserar socialnämnds och privat verksamhets hantering av personuppgifter. Dessutom fanns det sedan tidigare särskilda regler om sekretess i sekretesslagen (1980:100), i socialtjänstlagen och i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

I datalagen fanns det vissa grundläggande krav för socialtjänstens behandling av personuppgifter i fråga om licens för och tillstånd till förande av personregister. Lagen gav bestämmelser för socialtjänstens ADB-förda register.

Personuppgiftslagen (1998:204) kom dock att ställa helt nya krav på socialtjänstens behandling av personuppgifter. För socialtjänstverksamheten är det nödvändigt med en omfattande hantering av personuppgifter inklusive känsliga personuppgifter. Uppgifterna måste även kunna få hanteras utan den enskildes samtycke, vilket måste ses som ett intrång i den enskildes personliga integritet. Eftersom personuppgiftslagen ställer mycket höga krav för sådan hantering skulle det i princip bli omöjligt för socialtjänsten att bedriva fortsatt verksamhet om inte området särreglerades. De från integritetssynpunkt viktiga gränserna för behandling av personuppgifter inom socialtjänstens område kom därför att anges i en särskild lag; lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

5.3 Lagstiftningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, som trädde i kraft den 1 oktober 2001, är således en specialreglering i

förhållande till personuppgiftslagen på så sätt att den endast anger de undantag och preciseringar som bedömts nödvändiga för socialtjänstens verksamhet. Avsikten med lagstiftningen är inte att på något sätt utvidga socialtjänstens nuvarande möjligheter att behandla uppgifter om medborgarna utan att bibehålla möjligheterna så att man även fortsättningsvis kan fullgöra sina arbetsuppgifter. Lagen har karaktär av ramlag som reglerar de frågor som har särskild betydelse för socialtjänsten. Som avgörande skäl för att hålla sig till en mer allmän reglering angav regeringen i proposition 2000/01:80 att socialtjänstens område är mångfacetterat och svårt att detaljreglera (s.134). Möjligheten att mer ingående reglera hur socialtjänsten skall behandla personuppgifter inom olika områden är små. Stora delar av den kommunala verksamheten, Statens institutionsstyrelse (SiS) och även olika typer av privat verksamhet omfattas av bestämmelserna. Eftersom socialtjänstens område är mångfacetterat fanns det dock särskilda behov av att låta socialtjänstens behandling av personuppgifter få en gemensam grund att stå på.

Lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten utgår från personuppgiftslagens tillämpningsområde, begrepp och terminologi. Lagen omfattar, som nämnts, stora delar av den kommunala verksamheten, Statens institutionsstyrelse och även olika typer av privat verksamhet och har således en större räckvidd än socialtjänstlagen (2001:453). Lagen inleds därför med en definition av vad som avses med socialtjänst.

2 § I denna lag avses med socialtjänst

1. verksamhet enligt lagstiftning om socialtjänst och den särskilda lagstiftningen om vård utan samtycke av unga eller av missbrukare,
2. verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd,
3. verksamhet som i övrigt bedrivs av Statens institutionsstyrelse,
4. verksamhet hos kommunal invandrarbyrå,
5. verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade,
6. handläggning av ärenden om bistånd som lämnas av socialnämnd enligt lagstiftning om mottagande av asylsökande m.fl.,
7. handläggning av ärenden om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar,
8. handläggning av ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade.

Med socialtjänst avses även tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och administration av verksamhet som avses i första stycket 1-8.

Definitionen av socialtjänst bygger på sekretesslagens socialtjänstbegrepp så som den uttrycks i 7 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten innehåller i övrigt särskilda preciseringar och undantag från personuppgiftslagen i fråga om när socialtjänsten får behandla personuppgifter och vilka personuppgifter som får behandlas (1, 6–7 §§) samt bestämmelser om rättelse, skadestånd och överklagande (9–10 §§). I lagen hänvisas till att det i socialtjänstlagen finns särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet, viss registrering och gallring hos socialnämnden (5 §). Det erinras även om att de begränsningar som följer av sekretesslagen (1980:100), socialtjänstlagen och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (8 §) gäller när det är fråga om utlämnande av personuppgifter inom socialtjänsten.

Förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten trädde i kraft samtidigt som lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. I förordningen, som innehåller närmare regler för kommunal myndighet, SiS och privat verksamhet, anges vilka som är personuppgiftsansvariga och de begränsningsregler som regeringen funnit nödvändiga för behandlingen av personuppgifter, sök- begrepp, direktåtkomst och samkörning av personuppgifter samt när personuppgifter får föras över till tredje land. I förordningen finns även begränsningsregler för sammanställningar av personuppgifter för sådan socialtjänst som inte omfattas av förbudet mot sammanställningar av personuppgifter i socialtjänstlagen.

5.4 Förbud mot sammanställningar av ömtåliga personuppgifter i socialtjänstlagen

Förbud

Inom socialtjänsten hanteras många uppgifter av mycket känslig natur. Behandling av sådana uppgifter kan den enskilde uppfatta som ett intrång i den personliga integriteten. Alltsedan socialtjänstlagens (1980:620) tillkomst har det därför funnits förbud för socialnämnderna att ta in uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden i olika typer av sammanställningar av personuppgifter. Bestämmelserna finns numera i 12 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453). Bestämmelserna gäller emellertid inte innehållet i de personakter som ingår i socialnämndens personregister utan endast sådana av socialnämnden förda register som utgör sammanställning av uppgifter om klienterna.

Under datalagens tid kallades dessa register personregister. Beteckningen förlorade sin betydelse i och med personuppgiftslagens inträde. Nu används i stället begreppet sammanställning av personuppgifter eller sammanställningsregister.

I samband med socialtjänstlagens tillkomst myntades begreppet ”uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden” vilket bedömdes stämma överens med vad som inte skall få finnas med i socialtjänstens olika typer av sammanställningar av personuppgifter. Genom att förbudet mot att behandla vissa uppgifter i olika typer av sammanställningar begränsas till sådana uppgifter som omfattas av detta begrepp framgår det tydligt att det inte finns några hinder för att ta in neutrala uppgifter (prop. 1979/80:1 Del A s. 440).

Socialstyrelsen har meddelat föreskrifter om sammanställningar av personuppgifter inom socialtjänsten (Socialstyrelsens föreskrifter om personregister inom socialtjänsten, SOSFS 1981:126). Enligt föreskrifterna får i s.k. sammanställningsregister endast tas in uppgifter som i allmänhet framstår som neutrala, t.ex. namn, personnummer, adress, civilstånd och övriga familjeförhållanden, uppgift om vårdnadshavare, förmyndare eller god man samt nära anhöriga eller annan liknande uppgift, yrke, arbetsgivare, bostadsförhållande samt inkomst- och förmögenhetsförhållanden.

För att socialnämnden skall kunna bedriva en ändamålsenlig verksamhet har det dock bedömts nödvändigt att man i sådana sammanställningar får ta in uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten och som innebär myndighetsutövning och den bestämmelse på vilken ett beslut om en sådan åtgärd grundas. Det har också bedömts nödvändigt att göra ytterligare ett undantag för socialnämnden från förbudet mot att ta in uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden i olika typer av sammanställningar av personuppgifter.

Det sist nämnda undantaget gäller i de situationer där personuppgifter behandlas hos socialnämnden enligt socialtjänstlagen (2001:453) för uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring, forskning och framställning av statistik. I sådana fall rör det sig om tillfälliga sammanställningar av uppgifter. Enligt regeringens mening kunde inte hänsynen till enskildas personliga integritet anses utgöra hinder mot att tillåta att uppgifter om ömtåliga personliga förhållande får antecknas i ett s.k. sammanställningsregister för sådana mer övergripande ändamål (prop. 2000/01:80 s. 161). Undantaget trädde i kraft den 1 oktober 2001. Argumentet var i huvudsak att informationsflödet inom socialtjänsten ökat väsentligt under senare tid till följd av den moderna tekniken som gör det möjligt att sekundsnabbt söka information som finns lagrad i datorer. De nya förutsättningarna bedömdes ställa nya krav på hantering av uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden, både ur integritetssynpunkt och med tanke på socialtjänstens möjligheter att kunna utnyttja modern informationsteknik för att höja effektiviteten och kvalitén i arbetet. Flera remissinstanser uppgav t.ex. att upprepade anmälningar av oskyldig karaktär sammantaget kan tyda på behov av insatser från socialtjänstens sida och för att socialtjänsten skall kunna uppmärksamma detta krävs möjligheter att kunna söka i ett register. Samtidigt bedömdes den moderna tekniken och dess sökmöjligheter utgöra ett ännu större intrång i den personliga integriteten, eftersom dessa typer av sammanställningsregister kan skapas på ett ögonblick.

5.5 Ändring i lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar

Regeringens förslag: I lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar tas begreppet personregister bort.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Har inte yttrat sig över förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare nämnts kallades sammanställningar av personuppgifter för personregister under datalagens tid. Beteckningen förlorade sin betydelse i och med personuppgiftslagens inträde. Nu används i stället begreppet sammanställning av personuppgifter eller sammanställningsregister. I lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar görs därför en

ändring så att lagtexten bättre stämmer överens med de begrepp som används efter personuppgiftslagens inträde. Prop. 2002/03:36

5.6 Upphävande av hänvisning till särskilda bestämmelser i socialtjänstlagen

Regeringens förslag: Hänvisningen i 5 § till socialtjänstlagens (2001:453) särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet, viss registrering och gallring hos socialnämnden upphävs.

Promemorians bedömning: Överensstämmer inte med regeringens.

Remissinstanserna: Har inte behandlat frågan.

Skälen för regeringens förslag: Lagrådet har ifrågasatt om upplysningen i denna paragraf innebär något klagörande för tillämpningen av lagen samt om den fyller någon praktisk funktion. Regeringen anser mot bakgrund av Lagrådets yttrande att upplysningen inte innebär något klagörande för tillämpningen av lagen samt att den inte fyller någon praktisk funktion och föreslår därför att hänvisningen upphävs.

6 Förbud mot sammanställningar av ömtåliga personliga förhållanden

6.1 Inledning

Regeringens bedömning: Ett principiellt förbud mot sammanställningsregister med ömtåliga personuppgifter bör föras in i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Förbudet överensstämmer i stora delar med innehållet i 12 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453). På så sätt skapas likartade regler för hela socialtjänstens verksamhet, såsom den är definierad i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Länsstyrelsen i Stockholms län* tillstyrker författningsförslagen i huvudsak. *Socialstyrelsen* anser att de föreslagna ändringarna kommer att göra regelverket mer överskådligt. *Statens institutionsstyrelse (SiS)*, *Göteborgs kommun* samt *Datainspektionen* har inte några erinringar mot förslaget. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* tillstyrker förslagen. *Svenska Kommunförbundet* anser att de föreslagna författningsändringarna gagnar tydlighet och enhetlighet i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och tillstyrker författningsförslagen.

Likartade regler

Förslaget innebär att befintliga bestämmelser om sammanställningar av personuppgifter för socialnämnden i socialtjänstlagen (2001:453) förs över till lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Förslaget innebär vidare att bestämmelserna i förordningen (2001:637) om behandlingen om personuppgifter inom socialtjänsten för övrig kommunal verksamhet, för SiS och för privat verksamhet förs över till lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Regeringen uttalade i samband med införandet av lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (prop. 2000/01:80 s. 136) att det var väsentligt att regleringen av hur personuppgifter behandlas får en gemensam grund att stå på. En lämplig väg bedöms vara att samla all verksamhet som innefattar socialtjänst och reglera hanteringen av personuppgifter särskilt. I lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten har begreppet socialtjänst därför definierats. I linje med vad som ovan sagts om behovet av enhetlighet är det lämpligaste sättet att uppnå vad riksdagen föreslagit att införa en regel på ett och samma ställe som till stora delar överensstämmer med 12 kap. 1 § socialtjänstlagen. På så sätt skapas likartade regler för hela socialtjänstens verksamhet, såsom den är definierad i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, vad gäller förbud mot att ta in uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden i sammanställningar av personuppgifter inom socialtjänsten. Den ovan föreslagna lösningen ökar både tydlighet och enhetlighet inom verksamheten och underlättar tillämpningen då lagstiftningen finns samlad på ett och samma ställe.

Varför ändring i lag?

Verksamheten inom socialtjänsten innefattar en omfattande hantering av personuppgifter som är känsliga ur integritetssynpunkt. Därtill kommer att verksamheten berör ett mycket stort antal enskilda individer. Redan detta förhållande talar för att även sammanställningar av personuppgifter inom socialtjänsten bör regleras i lag. Vidare har socialutskottet gjort bedömningen att det inte kan uteslutas att Lagrådet bör yttra sig även över ett omarbetat förslag på detta område, vilket också talar för att den föreslagna förändringen skall göras i lag.

I samband med införandet av lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten ifrågasatte Lagrådet om inte lagen hade fått alltför mycket karaktär av ramlag och om inte fler materiella bestämmelser borde införas på detta integritetskänsliga område samt att detta borde övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. En lagreglering enligt ovan ligger väl i linje med Lagrådets uppfattning.

Genom ändringen stärks den enskildes integritet

Som tidigare nämnts var avsikten med införandet av lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten inte på något sätt

att utvidga socialtjänstens nuvarande möjligheter att registrera uppgifter om medborgarna. Om och på vilket sätt personuppgifter i det enskilda fallet skall samlas in eller lämnas ut avgörs av annan lagstiftning (t.ex. tryckfrihetsförordningen, sekretesslagen och socialtjänstlagen (2001:453)). Eftersom lagen dock har ett vidare tillämpningsområde än socialtjänstlagen, medför det en utvidgning av socialtjänstens nuvarande möjligheter att behandla känsliga personuppgifter. Den nu föreslagna bestämmelsen syftar därför till att ytterligare stärka skyddet för den enskilde genom att den begränsningsregel som i dag finns för verksamheter som drivs enligt socialtjänstlagen och i förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten avseende uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden i s.k. sammanställningsregister, kommer att finnas samlat för socialtjänstverksamheten så som den är definierad i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

6.2 Vedertagna begrepp inom socialtjänsten

Uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden

Som tidigare nämnts har begreppet ”uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden” myntats inom socialtjänstlagen (1980:620). Detta begrepp omfattar förutom vad som räknas som känsliga personuppgifter enligt personuppgiftslagen (1998:204) även andra uppgifter om personliga förhållanden som kan förekomma inom socialtjänsten och vars behandling kan anses vara kränkande för den personliga integriteten. Det kan t.ex. vara uppgifter om försörjningsförmåga och familjeförhållanden. Detta är ett vedertaget begrepp inom socialtjänsten som bedömts stämma överens med vad som inte skall få finnas med i socialtjänstens olika typer av sammanställningsregister. För att främja tydlighet i regelverket bör ett enhetligt begrepp användas inom hela socialtjänstområdet. Av den anledningen gör regeringen bedömningen att begreppet ”ömtåliga personliga förhållanden” så vitt nu är i fråga bör tillämpas i all socialtjänstverksamhet. Det innebär att begreppet även kommer att tillämpas för hela den kommunala verksamheten, privat verksamhet liksom för den tillsynsverksamhet som bedrivs av Socialstyrelsen och länsstyrelserna samt den verksamhet som bedrivs av SiS. Att använda detta begrepp i dessa verksamheter torde inte medföra några problem då verksamheten bedöms vara av likartad natur.

Som tidigare nämnts definieras begreppet känsliga personuppgifter i personuppgiftslagen. Som känsliga personuppgifter räknas personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, eller medlemskap i fackförening. Det är också förbjudet att behandla sådana personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv. För att förtydliga att socialtjänstens vedertagna begrepp ”ömtåliga personliga förhållanden” även inbegriper känsliga personuppgifter i personuppgiftslagens mening, bör det i bestämmelsen framgå att det inte får tas in vare sig känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga förhållanden i sammanställningar av personuppgifter.

Förutom de personakter som upprättas inom socialtjänstverksamheten görs även olika typer av sammanställningar av uppgifter om klienterna. Dessa sammanställningar utgör ett register i en mer inskränkt bemärkelse och är upprättade för att underlätta administrationen. Det kan t.ex. röra sig om sammanställningar över vidtagna åtgärder som innebär myndighetsutövning samt den bestämmelse som beslutet om en sådan åtgärd grundar sig på. Ur integritetssynpunkt skiljer sig dessa sammanställningar från personakterna, eftersom de är tillgängliga på ett mer omedelbart sätt än som är fallet med uppgifter i personakterna. De lämnar uppgifter om den enskilde utan att samtidigt kunna ge en fullständig och objektiv beskrivning av hans eller hennes förhållanden. Dessa sammanställningar framstår därför som särskilt känsliga från integritetssynpunkt. Därtill kommer att de är mer lättillgängliga och används av ett långt större antal tjänstemän vid socialförvaltningen än som är fallet med den enskilda personakten. Sådana sammanställningar kan vara både automatiserade och manuella och sökbara på ett eller flera kriterier.

6.3 Den författningstekniska lösningen

6.3.1 Manuella sammanställningar sökbara på ett eller flera särskilda kriterier

Regeringens förslag: En bestämmelse förs in i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten så att även manuella sammanställningar som innehåller uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden och som är sökbara på ett eller flera särskilda kriterier faller in under lagens tillämpningsområde.

Promemorians förslag: Behandlar inte frågan.

Remissinstanserna: *Riksdagens ombudsmän, (JO)* anser att förslaget att föra över bestämmelserna i 12 kap. 1 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) till lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten innebär att det inte längre finns något hinder för en socialnämnd att göra vissa manuella sammanställningar som innehåller uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden, och som inte faller in under lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Skälen för regeringens förslag: Socialutskottet konstaterar i sitt betänkande 2000/01: SoU18 Ny socialtjänstlag m.m. att lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten har ett vidare tillämpningsområde än socialtjänstlagen (2001:453), vilket kan medföra en utvidgning av socialtjänstens nuvarande möjligheter att behandla känsliga uppgifter. I dag finns ett lagstadgat principiellt förbud att i sammanställningsregister ta in ömtåliga personuppgifter för verksamheter som drivs enligt socialtjänstlagen. Bestämmelsen tar sikte på alla sammanställningar oavsett om de är sökbara på ett eller flera kriterier.

Lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten tillämpas vid behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är till-

gängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier. Det har diskuterats om en sammanställning måste vara sökbar på mer än ett kriterium eller om det är tillräckligt att registret är sökbart på ett enda kriterium föra att det skall omfattas av lagen.

För att tydliggöra att förbudet även skall gälla för sammanställning av manuella register som är sökbara på endast ett kriterium föreslår regeringen att en bestämmelse förs in i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten så att även manuella sammanställningar som innehåller uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden och är sökbara på ett eller flera kriterier faller in under lagens tillämpningsområde.

6.3.2 Förbudet att i sammanställningar ta in känsliga personuppgifter m.m.

Regeringens förslag: Förbudet i socialtjänstlagen (2001:453) samt i förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter att i sammanställningar av personuppgifter ta in känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden skall, med vissa ändringar, föras över till lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Undantag från förbudet skall dock gälla för uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten och som innebär myndighetsutövning och för uppgifter om den bestämmelse som ett sådant beslut grundar sig på.

Förbudet hindrar inte heller att sådana personuppgifter behandlas i sammanställningar om det gäller uppföljning, utvärdering, och kvalitetssäkring av verksamheten eller av tillsynsverksamhet som bedrivs av Socialstyrelsen eller länsstyrelserna. Personuppgifter som avslöjar medlemskap i fackförening får dock aldrig behandlas i sammanställningar.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Promemorian behandlar dock inte frågan om att känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden, förutom personuppgifter som avslöjar medlemskap i fackförening, får behandlas i sammanställningar i Socialstyrelsens och länsstyrelsernas tillsynsverksamhet.

Remissinstanserna: *Socialstyrelsen* påpekar att den föreslagna 7 a § i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten medför att Socialstyrelsen och länsstyrelserna kan göra sammanställningar av ömtåliga personuppgifter för ändamålen uppföljning och utvärdering men inte för ändamålet tillsyn. Därmed skulle den föreslagna lagregleringen medföra stor osäkerhet kring lagligheten i de sammanställningar av känsliga eller ömtåliga personuppgifter som med nödvändighet behöver göras för att Socialstyrelsen skall kunna fylla rollen som nationell tillsynsmyndighet.

Den föreslagna 7 a § i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten bör därför kompletteras på så sätt att sammanställningsförbudet inte hindrar behandling av personuppgifter för tillsyn som be-

drivs av Socialstyrelsen och länsstyrelserna. *Länsstyrelsen i Stockholms län* föreslår att 7 a § tredje stycket kompletteras med tillsyn så att länsstyrelserna får möjlighet att hantera känsliga personuppgifter inom tillsynen när det gäller socialtjänsten.

Skälen för regeringens förslag

Socialtjänst som bedrivs i kommunal regi

För kommunal verksamhet finns i dag bestämmelser om principiellt förbud för sammanställningar av ömtåliga personuppgifter i socialtjänstlagen (2001:453) och i förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Förbudet hindrar dock inte att det i en sådan sammanställning tas in uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten och som innebär myndighetsutövning och den bestämmelse som ett beslut om en sådan åtgärd grundar sig på. Bestämmelsen hindrar inte heller att personuppgifter behandlas hos socialnämnden för uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring, forskning och framställning av statistik.

Socialtjänst som bedrivs i privat regi

För den privata verksamheten finns bestämmelserna om förbud mot sammanställningar av personuppgifter i förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Den privata socialtjänstverksamheten har ansetts ha behov av likartade regler som kommunen. Inte heller inom den privata verksamheten får det således tas in känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden i sammanställningar av personuppgifter, det hindrar dock inte att sådana personuppgifter behandlas inom verksamheten i sammanställningar om det gäller uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring. Med privat verksamhet avses här sådan yrkesmässig verksamhet som bedrivs av en juridisk eller fysisk person med tillstånd av länsstyrelsen enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade och sådan privat verksamhet inom socialtjänsten som i övrigt bedrivs enligt avtal med kommunen (se 5 § förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten).

Gemensamt regelverk

Lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänstlagen har ett vidare tillämpningsområde än den specifika del av socialtjänsten som omfattas av socialtjänstlagen (2001:453), eftersom socialtjänst definieras i en vidare bemärkelse i förstnämnda lag. Enligt regeringens mening bör samtliga myndigheters möjlighet att göra sammanställningar av personuppgifter utgå från ett gemensamt regelverk. Det är även av vikt att en övergripande lagstiftning förstärker den enskildes personliga integritet inom hela socialtjänstverksamheten. Mot bakgrund av vad som ovan anförs föreslås att socialtjänstlagens principiella förbud för

sammanställningar av ömtåliga personuppgifter förs in i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänstlagen. På så sätt skapas likartade regler för hela socialtjänstverksamheten, såsom den definieras i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Nationell och regional tillsyn

Av 2 § andra stycket lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten framgår att begreppet socialtjänst inkluderar tillsyn, uppföljning utvärdering kvalitetssäkring samt administration av verksamhet enligt bl.a. socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Enligt 6 § får personuppgifter behandlas bara om behandlingen är nödvändig för att arbetsuppgifter inom socialtjänsten skall kunna utföras och enligt 7 § får känsliga personuppgifter som avses i 13 § PUL behandlas endast om uppgifterna lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten. Enligt socialtjänstlagen och LSS är Socialstyrelsen nationell tillsynsmyndighet för verksamhet enligt de respektive lagarna medan länsstyrelserna är ansvariga för den regionala tillsynen.

Då det principiella förbudet i förordningen förs över till lagen kommer det att träffa såväl Socialstyrelsen som länsstyrelserna. Såväl Socialstyrelsen som Länsstyrelsen i Stockholms län har i sina remissvar påtalat svårigheterna att hålla isär begreppen uppföljning, utvärdering och tillsyn. De har också angett stort behov av att tillåtas behandla känsliga personuppgifter för att kunna fullgöra sina respektive tillsynsuppgifter. Den 21 september 2000 tillsatte regeringen en utredning (Ju 2000:06) med uppgift att utreda hur den statliga tillsynen kan göras till ett tydligare och effektivare förvaltningspolitiskt instrument som bättre bidrar till kontrollen och genomförandet av demokratiskt fattade beslut. Utredningen (Ju 2000:06) konstaterar i sitt delbetänkande (SOU 2002:14) att tillsyn i dag ofta är en blandning av verksamheter som rådgivning, tillståndsgivning, information, utvärdering, uppföljning och kontroll samt att gränserna för vad som är tillsyn och närliggande verksamhet sällan är klara.

Det är ur rättssäkerhetsperspektiv otillfredsställande om regleringen av behandling av känsliga personuppgifter får en utformning som medför otydligheter kring vad som är tillåten respektive otillåten behandling av personuppgifter. Det är också mycket angeläget att varken Socialstyrelsens eller länsstyrelsernas möjligheter till en effektiv tillsyn på respektive nivå allvarligt försvåras eller rent av omöjliggörs. Mot bakgrund härav finns det enligt regeringens mening anledning att tydliggöra att känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden får behandlas i sammanställningar hos Socialstyrelserna och länsstyrelserna för att säkerställa en nationell och regional tillsyn.

Förbud för uppgifter som avslöjar medlemskap i fackförening

Därutöver föreslås ett förbud att använda uppgifter som avslöjar medlemskap i fackförening i sammanställningar av personuppgifter. Enligt personuppgiftslagen, som har sin grund i EG-direktivet, ställs det höga

krav på att över huvud taget få behandla uppgifter som avslöjar medlemskap i fackförening då de ses som särskilt känsliga (13 § personuppgiftslagen). För att värna den enskildes personliga integritet finns det skäl att iaktta försiktighet och om möjligt undanta sådana uppgifter i sammanställningar i de fall uppgifterna kan anses som obehövligen för verksamheten. Inte inom något av de verksamhetsområden kommunen, den privata verksamheten, Socialstyrelsen eller länsstyrelsen har, kan det finnas några behov av att i sammanställningar ta in uppgifter som avslöjar medlemskap i fackförening i samband med att man gör uppföljning, kvalitetssäkrar, utövar tillsyn eller utvärderar verksamheten. Det får därför anses rimligt att införa ett förbud i lagen mot att använda sådana personuppgifter i sammanställningar av den karaktären.

6.3.3 Statens institutionsstyrelse (SiS)

Regeringens förslag: Även Statens institutionsstyrelse skall omfattas av förbudet mot att ta in känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden i sammanställningar av personuppgifter.

Undantag från förbudet skall dock gälla för uppgifter om åtgärder som har beslutats inom de hem som drivs av Statens institutionsstyrelse som innebär myndighetsutövning och för uppgifter om den bestämmelse som ett sådant beslut grundar sig på. Vidare får personuppgifter behandlas i samband med uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av verksamheten.

Förbudet hindrar inte heller att sådana personuppgifter, med undantag för uppgifter om medlemskap i fackförening, behandlas i sammanställningar inom Statens institutionsstyrelses verksamhet när det gäller uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring. Förbudet gäller inte heller i samband med den tillsyn och administration av verksamheten som görs på styrelsens huvudkontor.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Statens institutionsstyrelse (SiS) har ingen erinran mot förslagen.

Skälen för regeringens förslag

Statens institutionsstyrelse (SiS)

Riksdagen fattade i maj 1991 ett principbeslut om att huvudmannaskapet för de särskilda ungdomshemmen skulle föras över från kommuner och landsting till staten. Riksdagen ställde två huvudsakliga krav på verksamheten, dels att alla som behöver det skulle kunna beredas plats, dels att en väl differentierad vård skulle kunna beredas. Resultat blev att Statens institutionsstyrelse (SiS) bildades den 1 juli 1993. I regeringens proposition (prop. 1992/93:61) Om ändrat huvudmannaskap för institutioner inom ungdomsvård och missbrukarvård och i Socialutskottets betänkande (bet. 1992/93:SoU10) som låg till grund för inrättandet av SiS, framhölls att kunskaperna om effekten av vård och behandling inom

tvångsvården var begränsade och att det därför var angeläget att den nya myndigheten skulle lägga särskild vikt vid utvärdering, uppföljning och personalutbildning samt ta initiativ till och följa forskningen inom området. Organisatoriskt består SiS av ett huvudkontor samt ett antal ungdoms- och LVM-institutioner.

Befintliga register

Inom SiS behandlas en stor mängd personuppgifter såväl i den klientrelaterade verksamheten som för forsknings- och statistikändamål.

Vid institutionerna dokumenteras olika klientuppgifter för vård- och behandlingsändamål. Detta sker i stor utsträckning inom ramen för ett databaserat klient- och institutionsadministrativt register, KIA.

Vid institutionerna förekommer vidare olika slag av sammanställningar (s.k. elevregister) med klientuppgifter i syfte att omhändertagandet av den enskilde skall kunna ske med hög kvalitet. Registren kan t.ex. innehålla uppgifter om in- och utskrivningsdag, vilket lagrum klienten vårdas med stöd av, kontaktperson, hemkommun, fickpenningnorm, permission och liknande.

På SiS:s huvudkontor förs ett s.k. kö-register för administrativa ändamål. Registret är en sammanställning för placering av enskilda personer på hemmen. Registret kan innehålla såväl känsliga som ömtåliga personuppgifter beroende på behovet av underlag för en ändamålsenlig placering.

SiS för även forskningsregistret "Dokumentationssystem inom missbrukarvården och ungdomsvården" (ADAD/DOK) med ändamål att utgöra underlag för statistiska bearbetningar och vetenskaplig analys av data rörande klientsammansättning, behandlingsinsatser och behandlingsresultat inom missbruksvård och ungdomsvård. Detta register anses dock vara ett forskningsregister och faller därmed utanför lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänstens tillämpningsområde.

Förslag

Så som förbudet är utformat i dag så får SiS med vissa angivna undantag inte ta in känsliga personuppgifter i sammanställningar av personuppgifter. Förbudet med undantag regleras i förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

En grundläggande tanke är att det ska skapas likartade regler för hela socialtjänstområdet när det gäller att i sammanställningar av personuppgifter ta in känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden. I linje härmed bör det principiella förbudet mot att i sammanställningar av personuppgifter ta in känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden och som förs över till lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten även omfatta SiS.

SiS behöver emellertid få göra vissa myndighetsspecifika undantag från förbudet. På SiS:s huvudkontor finns det behov av att föra det s.k. kö-registret, vilket som nämnts är en sammanställning som förs för administrativa ändamål. Några inskränkningar för att föra registret, som i

sig är en sammanställning, och som kan innehålla såväl känsliga som ömtåliga personuppgifter bör inte göras. På huvudkontoret finns det även behov av att göra vissa sammanställningar för tillsyn av hemmen. Dessutom finns det krav på såväl hemmen som huvudkontoret att få göra sammanställningar som kan innehålla såväl känsliga som ömtåliga personuppgifter för uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring. I övrigt överensstämmer undantagen från förbudet mot att göra sammanställningsregister med vad som gäller för övrig verksamhet enligt lagen.

När det gäller SiS finns det redan i dag ett uttryckligt undantag i förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten när det gäller att i sammanställningar ta in uppgifter som avslöjar medlemskap i fackförening.

Institutionernas s.k. elevregister innehåller personuppgifter som inte är känsliga eller av ömtålig natur eller som avser åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten och som innebär myndighetsutövning samt det lagrum som beslutet vilar på. Det förekommer t.ex. uppgifter om in- och utskrivningsdag, vilket lagrum klienten vårdas med stöd av, kontaktperson, hemkommun, fickpenningnorm, permission och liknande. I enlighet med vad som angetts ovan bör det inte finnas några hinder för att göra sammanställningar med sådana personuppgifter. För att underlätta tillämpningen kan det dock vara lämpligt att SiS förtydligar vilka personuppgifter som avses i sina instruktioner.

6.3.4 Särskilt om forskning och framställning av statistik

Regeringens förslag: Socialnämnderna skall inte längre vara undantagna från socialtjänstlagens förbud mot att i s.k. sammanställningsregister anteckna uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden för forskning och framställning av statistik.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Göteborgs kommun* anser att eftersom lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten inte omfattar behandling av personuppgifter för forsknings- och statistikändamål måste frågan om sådan behandling bedömas enligt personuppgiftslagen (1998:204). Detta kan komma att innebära en inskränkning av möjligheterna för en socialnämnd att göra sammanställningar för forskning och framställning av statistik i förhållande till vad som är fallet i dag.

Skälen för regeringens förslag: I 12 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) finns det ytterligare undantag från när sammanställningar av personuppgifter får behandlas hos socialnämnden. Undantaget avser sammanställningar som görs hos socialnämnden för forskning och framställning av statistik.

Regeringen angav i samband med införandet av undantaget att det inte kunde utgöra något hinder mot den enskildes integritet att tillåta att uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden får antecknas i s.k. sammanställningsregister av personuppgifter för sådana mer övergripande ändamål för forskning och framställning av statistik inom verksamhet enligt socialtjänstlagen (prop. 2000/01:80 s. 161–162). I sådana fall rörde det

sig, enligt regeringen, om tillfälliga sammanställningar av uppgifter, som förstörs efter en viss tid. Ett sådant undantag gör det också möjligt att för sådana ändamål använda modern informationsteknik genom att bearbeta redan insamlade personuppgifter.

I och med att förbudet mot s.k. sammanställningsregister tas bort från socialtjänstlagen och förs över till lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, som inte omfattar behandling av personuppgifter för forsknings- och statistikändamål, finns det inte längre något behov av att ha kvar något undantag från förbudet i socialtjänstlagen.

Huruvida behandlingen av personuppgifter för ändamål som forskning och framställning av statistik är tillåtna i det enskilda fallet avgörs av bestämmelserna i personuppgiftslagen. Enligt regeringens mening tillgodoser bestämmelserna i personuppgiftslagen de behov som kan finnas för en socialnämnd att göra sammanställningar av personuppgifter för forskning och för framställning av statistik.

6.4 Utgångspunkter för fortsatt författningsarbete m.m.

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om sammanställningar av personuppgifter för socialtjänsten.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Har inte yttrat sig över frågan.

Skälen för regeringens förslag: I den kompletterande författningen bör det läggas på regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela ytterligare föreskrifter om sammanställningar av personuppgifter för kommunerna och den privata socialtjänstverksamheten. När det gäller Statens Institutionsstyrelse så får det ankomma på dem att utarbeta egna instruktioner eller liknande för hur sammanställningar av personuppgifter skall hanteras inom myndigheten.

7 Konsekvenser av förslagen

Regeringens bedömning: Förslaget bör inte medföra några nämnvärda kostnader. Eventuella kostnader bör kunna rymmas inom befintliga anslag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Skälen för regeringens bedömning: Reglerna i 12 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) och i förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten har huvudsakligen flyttats över till lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och kommer att gälla för hela socialtjänstverksamheten så som den definieras i den sist nämnda lagen. Förändringarna innebär att man inte kommer att få göra sammanställningar om ömtåliga personliga förhållanden förutom i vissa angivna fall. Något direkt merarbete för socialtjänstadministrationen bedömer regeringen inte att det medför.

De föreslagna ändringarna i socialtjänstlagen och i lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar är av lagteknisk karaktär. De medför inte heller något direkt merarbete för socialtjänstadministrationen. Prop. 2002/03:36

8 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2003.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av de som svarat på remissen har haft synpunkter på ikraftträdandet.

Skälen för regeringens förslag: Det är angeläget att lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt.

9 Författningskommentarer

9.1 Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

12 kap.

1 §

Kapitlet är delvis omstrukturerat med beaktande av att bestämmelserna om sammanställningsregister nu förts över till lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 2 §. Ändringarna är endast av redaktionell karaktär och följer av att bestämmelserna i nuvarande 1 § huvudsakligen flyttas över till lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Rubriken närmast före paragrafen har bytts ut mot rubriken – *Gallring* – som ansluter till innehållet i 12 kap. 1 och 2 §§.

2 §

Paragrafen motsvarar nuvarande 12 kap. 4 §.

3 §

Paragrafen upphör att gälla. Det finns inte något behov av att ha kvar hänvisningen i 3 §.

4 §

Paragrafen upphör att gälla. Anledningen till det är att bestämmelserna om sammanställningar av personuppgifter flyttas över till lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och att innehållet i nuvarande 2 och 4 §§ flyttas till 1–2 §§.

9.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Prop. 2002/03:36

1 §

I syfte att socialnämndernas möjligheter till behandling av ömtåliga personuppgifter inte skall utvidgas blir lagen tillämplig även om personuppgifterna ingår eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt endast ett kriterium.

5 §

Som Lagrådet har påpekat kan det ifrågasättas om upplysningen i paragrafen innebär något klagrande för tillämparen av lagen. En erinran om att bestämmelserna i personuppgiftslagen skall vika för specialbestämmelserna i socialtjänstlagen och lagen om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar kan inte sägas fylla någon praktisk funktion, särskilt som det i 6 § finns en bestämmelse om att personuppgifter får behandlas för uppgiftsutlämnande som föreskrivs i lag eller förordning.

7 a §

I dag finns det bestämmelser för socialtjänst som bedrivs i kommunal regi i 12 kap. 1 § socialtjänstlagen och i 14 § förordningen (2001:637) om behandlingen av personuppgifter inom socialtjänsten. Bestämmelserna om sammanställningar för Statens Institutionsstyrelse och sådan socialtjänst som bedrivs i privat regi finns i 8 och 19 §§ i nämnda förordning. Innehållet i dessa bestämmelser förs i huvudsak in i paragrafen.

I *första stycket* anges det generella förbudet för socialtjänsten mot att föra s.k. sammanställningsregister med känsliga och ömtåliga personuppgifter.

I *andra stycket* anges undantag från första styckets principiella förbud. Uppräkningen är uttömmande. Möjligheten att i verksamheten göra sammanställningar som innehåller känsliga och ömtåliga personuppgifter när det gäller åtgärder som beslutats och som innebär myndighetsutövning samt den bestämmelse som beslutet grundar sig förs över från förordningen till lagen. Även undantaget för uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av verksamheten förs över. Härutöver undantas tillsynsverksamhet som bedrivs av Socialstyrelsen och länsstyrelserna samt tillsynsverksamhet och administration som bedrivs av Statens institutionsstyrelses huvudkontor. De sistnämnda undantagen har behandlats i avsnitt 6.3.2. och 6.3.3.

I *tredje stycket* anges ett undantag från undantaget i andra stycket. Inte heller i sådan verksamhet som avses i andra stycket får i sammanställningar tas in personuppgifter som avslöjar medlemskap i fackförening.

7 b §

Paragrafen innehåller en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela ytterligare föreskrifter om sammanställningar av personuppgifter inom socialtjänsten.

Ändringarna i lagen skall träda i kraft den 1 juli 2003. Bestämmelsen i 7 a § kommer att vara tillämplig på behandling av personuppgifter i sammanställningar som har genomförts före ikraftträdandet enligt socialtjänstlagen (2001:453) och förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

9.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar

6 §

Personregister hänför sig till datalagens terminologi och har bytts ut mot uttryckssätt som ansluter till personuppgiftslagen (1998:204) och lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Sammanfattning av promemorian Ändringar i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Prop.2002/03:36
Bilaga 1

Socialutskottet har i betänkandet 2000/01: SoU18 Ny socialtjänstlag m.m. tillstyrkt förslaget till lag om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, men förordat att det bör införas en regel i den nya lagen med motsvarande innehåll som i socialtjänstlagen (2001:453) när det gäller möjligheterna att i register behandla känsliga personuppgifter. Enligt utskottets mening behövde dock vissa frågor beredas ytterligare. Bland annat behövde det klarläggas vad ett införande av en begränsningsregel i den nya lagen skulle medföra för den regel som redan finns i socialtjänstlagen. Utskottet angav att det bör ankomma på regeringen att utarbeta ett lagförslag och snarast återkomma till riksdagen. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets hemställan (rskr. 2000/01:259).

I dag regleras förbudet för sammanställningar av ömtåliga personuppgifter inom socialtjänsten på två ställen. För socialnämnden finns det regler i socialtjänstlagen och för övrig socialtjänstverksamhet i förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Det lämpligaste sättet att uppnå vad riksdagen föreslagit bedöms vara att föra över det principiella förbudet för sammanställningar av ömtåliga personuppgifter till lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Förbudet överensstämmer i stora delar med innehållet i förbudet för sammanställningar av ömtåliga personuppgifter som finns i 12 kap. 1 § socialtjänstlagen. På så sätt skapas likartade regler för hela socialtjänstens verksamhet. Lagstiftningen bedöms därmed förstärka den enskildes personliga integritet och blir så långt som möjligt densamma för verksamhet som bedrivs enligt socialtjänstlagen och för övrig socialtjänstverksamhet.

I promemorian föreslås följande. Det principiella förbudet för socialtjänsten att i sammanställningar av personuppgifter ta in uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden förs in i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Fortfarande skall det dock vara möjligt att behandla sådana ömtåliga personuppgifter i sammanställningar om det gäller åtgärder som beslutats inom socialtjänsten och som innebär myndighetsutövning samt den bestämmelse som beslutet om en sådan åtgärd grundar sig på. Förbudet hindrar inte heller att personuppgifter, förutom uppgifter om medlemskap i fackförening, behandlas i sammanställningar inom socialtjänsten om det gäller uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av verksamheten, dock inte sådana personuppgifter som avslöjar medlemskap i fackförening. För Statens Institutionsstyrelse skall det sistnämnda undantaget även gälla i samband med sådan tillsyn och administration av verksamheten som utförs vid styrelsens huvudkontor.

Lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2003.

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453);

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453)
dels att 12 kap. 3 och 4 §§ skall upphöra att gälla,
dels att 12 kap. 1–2 §§ skall ha följande lydelse och att det i lagen skall införas en rubrik närmast före 12 kap. 1 § med följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***12 kap.***Register m.m.**Gallring*

1 §

I sammanställningar av personuppgifter hos socialnämnden får det inte tas in uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden.

Detta hindrar inte att det i en sådan sammanställning tas in uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten och som innebär myndighetsutövning och den bestämmelse som ett beslut om en sådan åtgärd grundar sig på.

Bestämmelsen i första stycket hindrar heller inte att personuppgifter behandlas hos socialnämnden för uppföljning, utvärdering, kvalitetsssäkring, forskning och framställning av statistik.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om sammanställning av personuppgifter.

Anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden som tillhör sådan sammanställning av uppgifter som avses i 1 § första stycket skall gallras fem år efter det sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna skall dock inte gallras så länge uppgifter om samma person inte har gallrats av nämnden enligt andra stycket.

Uppgifter i en sammanställning

Anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden som tillhör sådan sammanställning av uppgifter som avses i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och anslutande författning skall gallras fem år efter det sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna skall dock inte gallras så länge uppgifter om samma person inte har gallrats av nämnden enligt andra stycket.

Uppgifter i en sammanställning som avses i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten skall gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

Gallringen skall vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde.

2 §

Följande handlingar får inte gallras med stöd av bestämmelserna i 2 § första stycket:

1. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om faderskap,

2. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om adoption,

3. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att ett barn har placerats eller tagits

som avses i 1 § första stycket skall gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

Gallringen skall vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde.

emot i ett hem för vård eller boende, i ett familjehem eller i ett annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om honom eller henne.

Avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § andra stycket föräldrabalken som godkänts av socialnämnden får inte gallras förrän barnet fyller arton år.

Handlingar skall vidare undantagas från gallring enligt bestämmelserna i 2 § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner beträffande ett representativt urval av personer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

dels att 5 § skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas två nya paragrafer, 7 a § och 7 b §, av följande lydelse,

dels att det närmast före 7 a § skall införas en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Enligt socialtjänstlagen (2001:453) gäller särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet, viss registrering och gallring hos socialnämnden.

5 §

Enligt socialtjänstlagen (2001:453) gäller särskilda bestämmelser om gallring och uppgiftsskyldighet hos socialnämnden.

Enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar gäller särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet hos kommunen.

Sammanställning av personuppgifter

7 a §

I sammanställningar av personuppgifter inom socialtjänsten får det inte tas in känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden.

Detta hindrar inte att det i en sådan sammanställning tas in uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten och som innebär myndighetsutövning och den bestämmelse som ett beslut om en sådan åtgärd grundar sig på.

Bestämmelsen i första stycket hindrar inte heller att personuppgifter, med undantag för uppgifter som avslöjar medlemskap i fackförening, behandlas för uppföljning, utvärdering och kvalitets-säkring inom socialtjänsten samt även för administration och tillsyn som bedrivs av Statens institu-

tionsstyrelse.

Prop. 2002/03:36

Bilaga 2

7 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om sammanställning av personuppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1068) om
introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra
utlänningar

Prop. 2002/03:36
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Kommunen skall enligt vad regeringen närmare föreskriver, *ur personregister lämna uppgifter* om introduktionsersättning till Socialstyrelsen.

Föreslagen lydelse

6 §¹

Kommunen skall enligt vad regeringen närmare föreskriver, lämna *ut personuppgifter* om introduktionsersättning till Socialstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

¹ Senaste lydelse 1995:610.

Remissinstanser till promemorian Ändringar i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Prop. 2002/03:36
Bilaga 3

Remissinstanser:

Riksdagens ombudsmän (JO)
Datainspektionen
Socialstyrelsen
Statens institutionsstyrelse
Länsstyrelsen i Stockholms län
Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Stockholms kommun
Göteborgs kommun
Svenska Kommunförbundet.

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453);

Häri genom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453)
dels att 12 kap. 3 och 4 §§ skall upphöra att gälla,
dels att 12 kap. 1 och 2 §§ samt rubriken närmast före 12 kap. 1 § skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

1 §

Register m.m.

I sammanställningar av personuppgifter hos socialnämnden får det inte tas in uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden.

Detta hindrar inte att det i en sådan sammanställning tas in uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten och som innebär myndighetsutövning och den bestämmelse som ett beslut om en sådan åtgärd grundar sig på.

Bestämmelsen i första stycket hindrar heller inte att personuppgifter behandlas hos socialnämnden för uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring, forskning och framställning av statistik.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om sammanställning av personuppgifter.

Anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden som tillhör sådan sammanställning av uppgifter som avses i 1 § första stycket skall gallras fem år efter det sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna skall dock inte gallras så länge uppgifter om samma person inte har gallrats av nämnden enligt andra stycket.

Uppgifter i en sammanställning som avses i 1 § första stycket skall

Gallring

Anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden som tillhör en sådan sammanställning av uppgifter som avses i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och anslutande författning skall gallras fem år efter det att sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna skall dock inte gallras så länge uppgifter om samma person inte har gallrats av nämnden enligt andra stycket.

Uppgifter i en sammanställning som avses i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten skall gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

Gallringen skall vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde.

2 §

Följande handlingar får inte gallras med stöd av bestämmelserna i 1 § första stycket:

1. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om faderskap,

2. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med utredning om adoption,

3. handlingar som kommit in eller upprättats i samband med att ett barn har placerats eller tagits emot i ett hem för vård eller bo-

gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört.

Gallringen skall vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde.

ende, i ett familjehem eller i ett annat enskilt hem som inte tillhör någon av föräldrarna eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

Avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket eller 15 a § andra stycket föräldrabalken som godkänts av socialnämnden får inte gallras förrän barnet fyllt arton år.

Handlingar skall vidare undantas från gallring enligt bestämmelserna i 1 § av hänsyn till forskningens behov i ett representativt urval av kommuner och i övriga kommuner beträffande ett representativt urval av personer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

dels att 1 och 5 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas två nya paragrafer, 7 a och 7 b §§, av följande lydelse,

dels att det närmast före 7 a § skall införas en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Denna lag tillämpas vid behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt *ett eller flera* särskilda kriterier.

5 §

Enligt socialtjänstlagen (2001:453) gäller särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet, *viss registrering* och gallring hos socialnämnden.

Enligt socialtjänstlagen (2001:453) gäller särskilda bestämmelser om gallring och uppgiftsskyldighet hos socialnämnden.

Enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar gäller särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet hos kommunen.

Sammanställningar av personuppgifter

7 a §

I sammanställningar av personuppgifter får det inte tas in känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden.

Undantag från första stycket gäller för

1. uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten som innebär myndighetsutövning och den bestämmelse som ett sådant beslut grundar sig på,

2. *uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring,*

Prop. 2002/03:36
Bilaga 4

3. *tillsynsverksamhet som bedrivs av Socialstyrelsen eller länsstyrelserna*

4. *administration och tillsynsverksamhet som bedrivs av Statens institutionsstyrelse centralt.*

Uppgift som avslöjar medlemskap i fackförening får aldrig tas in.

7 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om sammanställning av personuppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1068) om
introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra
utlänningar

Prop. 2002/03:36
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Kommunen, skall enligt vad regeringen närmare föreskriver, *ur personregister lämna uppgifter* om introduktionsersättning till Socialstyrelsen.

Föreslagen lydelse

6 §¹

Kommunen, skall enligt vad regeringen närmare föreskriver, lämna *ut personuppgifter* om introduktionsersättning till Socialstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2003.

¹ Senaste lydelse 1995:610

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2002-12-09

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, regeringsrådet Marianne Eliason, justitierådet Severin Blomstrand.

Enligt en lagrådsremiss den 28 november 2002 (Socialdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
2. lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten,
3. lag om ändring i lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Magnus Mathiasson.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om ändring i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

5 §

Paragrafen i gällande lydelse innehåller en upplysning om att det enligt socialtjänstlagen gäller särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet, viss registrering och gallring hos socialnämnden. Hänvisningen tar uppenbarligen sikte på 12 kap. i socialtjänstlagen.

I lagrådsremissen föreslås att orden ”viss registrering” skall utgå ur lagtexten eftersom reglerna härom enligt remissen i fortsättningen skall finnas i lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Vidare föreslås ett nytt andra stycke i vilket upplyses att det enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar gäller särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet hos kommunen. Hänvisningen torde ta sikte på 6 § i den lagen, som innebär ett åläggande för kommuner att lämna vissa uppgifter till Socialstyrelsen enligt vad regeringen närmare föreskriver.

Den föreslagna formuleringen i det nya andra stycket är således inte helt korrekt eftersom den materiella regleringen av uppgiftsskyldigheten återfinns först i en av regeringen beslutad förordning. Lagrådet ställer sig därutöver frågande till syftet med regleringen i såväl första som andra stycket av paragrafen. Lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten innehåller inte några materiella bestämmelser om vare sig gallring eller uppgiftsskyldighet. Däremot finns i 4 § en hänvisning till personuppgiftslagen (1998:204), som innehåller sådana bestämmelser. Den föreslagna regleringen måste således förstås som en erinran om att bestämmelserna i personuppgiftslagen skall vika för specialbestämmelserna i socialtjänstlagen och lagen om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar. Det kan enligt Lagrådets mening ifrågasättas om upplysningen i 5 § innebär något klarläggande för tillämparen, särskilt som det i 6 § finns en bestämmelse om att person-

uppgifter får behandlas för uppgiftsutlämnande som föreskrivs i lag eller förordning.

Prop. 2002/03:36
Bilaga 5

Om en upplysning om regleringen i andra lagar skall finnas är det under alla förhållanden angeläget att den omfattar samtliga lagar inom socialtjänsten som kan tänkas innehålla specialbestämmelser av nu aktuellt slag. Någon genomgång i detta hänseende har enligt vad som upplysts vid föredragningen inte gjorts under ärendets beredning. Lagrådet saknar därför underlag för att ta ställning till vilken ordning som är att föredra. Detta får övervägas under den fortsatta beredningen.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 december 2002

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson J. O., Sommestad, Karlsson H., Nykvist, Lund, Andnor, Nuder, Johansson, Hallengren, Björklund

Föredragande: statsrådet Johansson

Regeringen beslutar proposition 2002/03:36 Behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)	12 kap. 1 §	
Lag om ändring i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten	7 b §	
Lag om ändring i lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar	6 §	
